

VARUH ODNOSOV
V VERIGI PRESKRBE S HRANO
Republika Slovenija

PANEL V: Ekspanzija trgovačkih lanaca

Dr. Jože Podgoršek, Zaštitnik u lancu snabdevanja hranom
(Prevod sa slovenačkog na srpski: Emerik Valinger)

Subotica, 17.10.2015.

1945-2005: Razvoj trgovačkih lanaca u Sloveniji

- 1949: osnivanje Živila - Ljubljana, predhodnik Mercatora d.d.
- 1989: osnivanje Mercator d.d.
- 1989: prva trgovina Tuš
- 2000: prva trgovina E.Leclerc Slovenija
- 2002: prva trgovina Lidl
- 2004: prva trgovina Eurospin
- 2005: prve trgovine Hofer

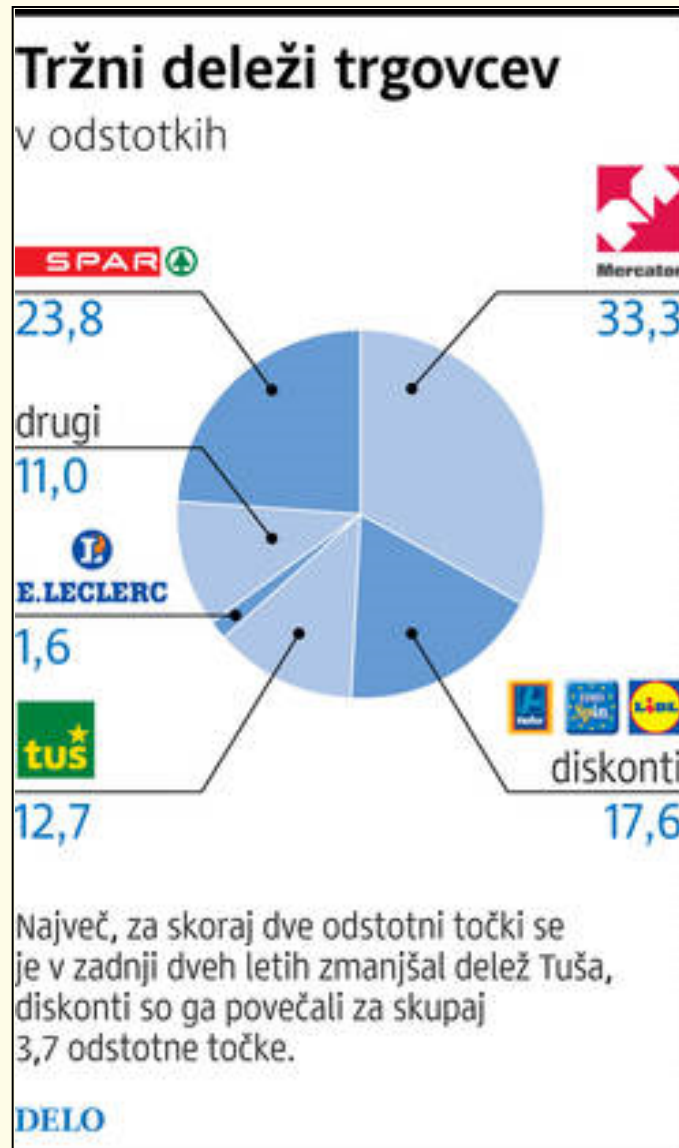

2014: Razvoj trgovačkih lanaca u Sloveniji

- **Tuš:** 98 marketa i supermarketeta
+ 105 franšiznih prodavnica
- **Mercator:** skoro 550 marketa i supermarketeta
+ 220 franšiznih prodavnica
- **Spar:** 92 marketa i supermarketeta
+ 1 franšiza
- **Hofer:** preko 70 prodavnica
- **Lidl:** 46 trgovina
- **E.Leclerc:** 2 trgovine (marketa)
- **Eurospin:** oko 80 trgovina

Razvoj trgovačkih lanaca u Sloveniji

Slovenija:

1. Na prvom mestu po površini prodajnih centara je
  - Ljubljana: 1,667 m² po stanovniku

Razvoj poštenih postupaka među učesnicima

POZITIVNE PRAKSE:

- intenzivna promocija slovenačkih proizvoda u nekim trgovačkim lancima:
  - Mercator: **100 % slovenačko**
  - Spar: **Slovenija, moja dežela**
  - Tuš: **Poštujmo, šta je naše, slovenačko**
- odlična saradnja sa seljacima i prerađivačima poljoprivrednih proizvoda:
  - PZ Krka Novo mesto i PZ Agraria Koper na području povrća
  - Eurosad i Mirostan na području voćarstva
- inovativni pristupi kod promocije mleka i mlečnih proizvoda u Mlekari Planika i Mlekari Celeia
- odlične poslovne navike nekih »diskontnih« trgovaca i poslovanje sa bitno nižim maržama
- odlični primeri poslovanja sa minimalnom maržom kod pojedinih akcijskih roba tradicionalnih veletrgovca
- odlični primeri nekih poslovnih saveza trgovačkih sistema sa dobavljačima

Inovativni nepošteni postupci

NEGATIVNE PRAKSE:

- **Kašnjenje naplata** i platna nedisciplina (kašnjenja i do 90 dana po valuti);
- **Ugovorna ograničenja zaračunavanja zatezних kamata** u slučaju kašnjenja s plaćanjem (60 % zakonske zatezne kamate, vremenski ograničeno pravo zaračunavanja zatezних kamata);
- **Vezana trgovina** po nekonkurentnim cenama (u primeru franšiza);
- **Ograničavanje prava na promene** cena dobavljačima: 60 dana;
- **Vraćanje dobavljene i primljene robe** – do 5 %;
- **Prenošenje marketinških aktivnosti** na dobavljače: do 5,4 %;
- **Nepoštena ugovorna kazna za nesporučenu robu i kašnjenje** u nabavci, čak i zbog više sile (ugovorne kazne bitno prekoračuju nastalu štetu);
- **Usmeno traženi zahtevi za promene cenovnika** – zahtevi za sniženje nabavnih cena za barem 5 %;
- **Promena cenovnika “za unazad”** – zahteve po kreditima;
- **Logistički rabati** – povećavanje na preko 10 %;
- **Rabati za prisutnost** na policama – do 5 %;
- **Nepoštovanje neto cene** [obaveza u Zakonu o poljoprivredi (kmetijstvu) i u Kodeksu dobrih poslovnih postupaka]:
  - Početni doprinos: 1 % od neto godišnjeg prometa, mesečni obračun;
  - Rabat za kalo u visini od 4 do 8 % od neto nabavne vrednosti;
  - Superrabat -1 (3 % od neto godišnjeg prometa) i superrabat -2 (1,2 % od neto godišnjeg prometa);
- **Preporučeni potpis ugovora sa preduzećem za transfer novca** – 0,5 do 0,8 % od ostvarenog finansijskog toka;
- Nedogovoreno prevremeno plaćanje (pre valute) i **obračunavanje 1,5 do 2,5 % kasa sconta**;
- Dodatno **zaračunavanje za prodaju potraživanja** (neplaćenih računa).

Inovativni nepošteni postupci ... ???

NEPOŠTENE PRAKSE: TRGOVAČKI LANAC 1:

- **Ugovorno ograničenje zaračunavanja zatezних kamata u primeru kašnjenja plaćanja** (60 % zakonske zatezne kamatne mere)
- **Kašnjenje plaćanja** (do 10 dana)
- **Vezana trgovina po nekonkurentnim cenama** (u primeru franšiza)
- **Ograničenje prava na promene cena nagore:** 60 dana
- **Vraćanje** nabavljene i primljene robe – do 5 %
- **Prenošenje marketinških aktivnosti** na dobavljače: do 5,4 %
- **Ugovorna kazna za neisporuku robe:** do 20 % od vrednosti neisporučene robe
- **Usmeno dati zahtevi za promene cenovnika – zahtevi za snižavanje nabavnih cena** za barem 5 %
- **Promena cenovnika „za unazad”** – zahteve po dobropisima/ kreditima ???
- **Logistički rabati** – povećavanje od 8 na preko 10 %
- **Rabati za prisutnost na policama** – do 5 %

Inovativni nepošteni postupci ... ???

NEPOŠTENE PRAKSE: TRGOVAČKI LANAC 2:

- **Početni doprinos:** 1 % od neto godišnjeg prometa, mesečni obračun
- **Rabat za kalo** u visini od 4 do 8 % od neto nabavne vrednosti
- **Superrabat 1** (3 % od neto godišnjeg prometa) i **superrabat 2** (1,2 % od neto godišnjeg prometa)
- **Preporučeni potpis ugovora sa preduzećem za transfer novca**
  - 0,5 do 0,8 % od ostvarenog finansijskog toka
- **Penali kod kašnjenja nabavke** (npr. za 15 minuta – 1.000 do 5.000 EUR)
- **Vraćanje već nabavljene i primljene robe** – do 5 %
- **Nedogovoreno prevremeno plaćanje** – 21 dan od nabavke – zaračunavanje 1,5 do 2,5 % kasa sconta

Inovativni nepošteni postupci ...???

NEPOŠTENE PRAKSE: TRGOVAČKI LANAC 3:

. Kašnjenje sa plaćanjima

- **Ugovorena obaveza**, da se u primeru kašnjenja sa plaćanjem **iznad 30 dana** ne zaračunavaju zatezne kamate
- **Vezana trgovina po nekonkurentnim cenama** (u primeru franšiza)
- **Penali za reklamacije i administrativne greške**: 5 grešaka - do 5.000 EUR
- **Vraćanje već nabavljene i primljene robe** – do 5 %
- **Dodatno zaračunavanje za prodaju potraživanja** (do 2 %)

Inovativni nepoštenih postupci

KOLIKO NEPOŠTENE PRAKSE UZIMAJU IZ DŽEPOVA DOBAVLJAČA?

(Uz predpostavku da je godišnja procena tržišne vrednosti slovenačke proizvodnje hrane oko 500.000.000,00 EUR)

1. Trgovački lanac 1: zbir % nepoštenih praksa = 12 %

13.000.000,00 EUR

2. Trgovački lanac 2: zbir % nepoštenih praksa = 14 %

15.000.000,00 EUR

3. Trgovački lanac 3: ograničavanje prava za zakasnenja pri plačanju

1.000.000,00 EUR

Sprečavanje nepoštenih postupaka

AGENCIJA ZA ZAŠTITU KONKURENTNOSTI:

Razmatra usklađenost koncentracije sa pravilima konkurencije na osnovu saglasnosti.
Vodi postupak i odlučuje; izdaje konačni upravni akt na prvom stepenu.

- Otkriva **mogući ograničavajući sporazum** (6. član ZPOmK-1)?? po službenoj dužnosti ili na zahtev stranke. Vodi postupak i odlučuje; izdaje konačni upravni akt na prvom stepenu.
- Otkriva **moguću zloupotrebu prevlađujućeg položaja** (9. član ZPOmK-1)?? po službenoj dužnosti ili na zahtev stranke. Vodi postupak i odlučuje; izdaje konačni upravni akt na prvom stepenu.
- Agencija između ostalog saopštava i prekršaje i izrečene propisane sankcije u prekršajnom postupku u skladu sa Zakonom o prekršajima. (ZPOmK= Zakon o sprečavanju omeđivanja konkuretnosti)

Sprečavanje nepoštenih postupaka

Zaštitnika imenuje **Vlada Republike Slovenije** na predlog :

- ministra za poljoprivredu i
- ministra, nadležnog za trgovinu.

Nedozvoljeni postupci: (61. član ZPOmK-1): postupci kojim se na stranke, svojom znatnom tržišnom moći suprotno dobrim poslovnim običajima, iskorišćava druga ugovorna strana:

- Nepoštovanjem propisanih rokova plaćanja (45 dana za brzo pokvarljivu robu - od 1.1.2016.),
- Nametanje dodatnih plaćanja ili popusta, promocija ili drugih usluga,
- Nepošteni uslovi nabavke i protivnabavke po nekonkurentnim uslovima,
- Dodatna plaćanja, vezana za obim prodaje,
- Bezuslovno vraćanje neprodane robe,
- Opterećivanje drugih ugovornih stranaka, inventurnim manjcima ili krađama

Sprečavanje nepoštenih postupaka

ČEMU SLUŽI FUNKCIJA ZAŠTITNIKA

Zaštitnik odnosa u lancu snabdevanja hranom **prati postopke učesnika u lancu snabdevanja hranom**, objavljuje **primere dobrih poslovnih praks** na spletnoj strani zaštitnika i o tome obaveštava javnost, u skladu s propisima koji uređuju čuvanje ličnih podataka i čuvanje poslovnih tajni (Zakon o kmetijstvu, 61.d član, prva glava).

Zaštitnik **obaveštava Javnu agenciju Republike Slovenije za zaščitu konkurencije o mogućim nedozvoljenim postopcima** u lancu snabdevanja hranom (Zakon o kmetijstvu, 61.d člen, drugo poglavlje).

Koji su učesnici procesa u lancu?

- primarni proizvođači (poljoprivredna preduzeća i porodična gazdinstva)
- prehrambeno prerađivačka preduzeća i dopunske delatnosti na porodičnim gazdinstvima,
- zanatlije koji se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda
- zadruge
- trgovine
- trgovački lanci
- potrošači

Lanac snabdevanja hranom uključuje:
ratarsku i stočarsku proizvodnju, prerađu, distribuciju, veleprodaju i maloprodaju do krajnjeg potrošača; i trajno je usmerena, jer svojim postojanjem i delovanjem utiče na privredu, zdravlje i očuvanje čovekove sredine.
(Zakon o kmetijstvu, 61.č član)

HVALA NA PAŽNJI !

dr. Jože Podgoršek

T: 01 478 90 87

E: joze.podgorsek@gov.si

www.varuhverigehrane.si

**VARUH ODNOSOV
V VERIGI PRESKRBE S HRANO**

Republika Slovenija

